

ÜLKE İÇİNDE ZORUNLU
GÖÇ ETTİRME KONUSUNDA
YOL GÖSTERİCİ İLKELER

İnsani Konulardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı sayın Sergio Vieira de Mello'nun Yol Gösterici İlkeler Önsözü

İnsani konularla ilgilenen topluluklar, dünya çapında 20 milyon insanı etkileyen ülke içinde göç ettirilme¹ konusuna giderek artan bir biçimde eğilmektedir. Ülke içinde göç ettirilen kimselerin (ÜİGK) korunma altına alınması öncelikle ulusal devletlerin ve yerel idarelerin sorumluluk alanında olmakla beraber, kriz durumları ve ihtilaflarda ÜİGK'lerin korunmalarına en iyi şekilde katkıda bulunabilmek uluslararası camia açısından önemlidir. Aynı zamanda insani yardımları da, ÜİGK'lerin korunmalarını arttıracak biçimde tasarlamamız gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler sistemi içerisinde, ÜİGK'lerin gereksinimlerine etkin ve zamanında cevap verebilmek amacı ile önemli adımlar atılmaktadır. Kuruluşlar Arası Daimi Komite [The Inter-Agency Standing Committee-IASC] ülke içinde göç ettirilenlerle ilgili konularda bana, odak merkezi [Focal Point] olma sorumluluğunu vermiştir. Bu görevi yerine getirebilmek için, genel olarak Birleşmiş Milletlerin ülke içinde göç ettirilme durumlarına yanıt verme kapasitesini genişletmesi ve aynı zamanda güçlü eşgüdümünün oluşması, kurumsal sorumlulukların daha net bir biçimde belirlenmesi ve faaliyet gösteren birimlerin düzgün biçimde desteklenmesini sağlamayı amaçladım.

Bu bağlamda, Genel Sekreter Temsilcisinin, *Ülke İçinde Zorunlu Göç Ettirme Konusunda Yol Gösterici İlkeler*'i yayınlamış olmasını sevinçle karşılıyorum. Yürürlükte olan uluslararası insani hukuk ve insan hakları antlaşmaları temelinde hazırlanan bu İlkeler, ÜİGK'lere yardım ve koruma sağlayan devletlere olduğu kadar, benzer yardım ve korumayı sağlayan uluslararası insani yardım ve geliştirme kuruluşlarına da yol gösterici olarak tasarlanmıştır.

Kuruluşlararası Daimi Komite (IASC), Yol Gösterici İlkeler'i tam anlamıyla desteklemekte olup, bu İlkelerin ülke içinde göç ettirilmiş kimseler yararına yapılacak faaliyetlerde uygulanmasını sağlamak için üyelerinin bu metni Yürütme Kurulları, kurul çalışanları ve özellikle alan çalışması içerisinde olan kişiler ile paylaşımlarını teşvik etmektedir.

Ülke içinde göç ettirilmiş kimselerin ihtiyaçlarının daha iyi kavranması, insani yardım kuruluşlarından gelecek desteklerin harekete geçirilmesi ve ülke içinde göç ettirilmiş kimselere koruma ve yardım sağlanması sırasında alan çalışması yapan meslektaşlarımızın sorunlarına çözümler bulmada yardımcı olmak açısından bu Yol Gösterici İlkeleri'n çok önemli bir rol oynayacağına inanıyorum. Bu ilkeler, devletlere de ülkeleri içinde göç zorlanmış insan topluluklarına güvenli ve rahat ortamlar hazırlama konusunda yardımcı olacaklardır.

Ülke içinde göç ettirilmiş kimselerin durumlarının ve gördükleri muamelelerin düzeltilmesi gibi son derece gerekli olan bu gelişmenin hayata geçirilmesi için, her

¹ Çn. "Internal Displacement" ifadesinin tam Türkçe karşılığı tecirih olup bu kavramın yenilenmesi amacı ile ülke içinde göç ettirilme ve "internal displaced" için ise ülke içinde göç ettirilen kimseler kullanılmıştır.

birinizin bu Yol Gösterici ülkelerin en yaygın biçimde dağıtımını ve uygulanmasını sağlayacağınızı umuyorum.

lke İçinde G Ettiirilmiş Kimseler Konusundaki Genel Sekreter Temsilcisi Sayın Francis M. Deng'in Sunuş Mesajı

Uluslararası camia, şiddetli çatışmalar, ağır insan hakları ihlalleri ve diğer travmatik olaylar sonucunda kendi ülkelerinin sınırları içerisinde kalmakla birlikte evlerinden ve yurtlarından zorla kopartılan kimselerin korunma altına alınmaları gibi muazzam bir görev ile karşı karşıyadır. Bu kimseler, hemen her zaman aşırı yoksulluk ve zorluklar çekmekte, ayrımcı muamelelere maruz kalmaktadırlar. lke İçinde Zorunlu Göç ettirme Konusunda Yol Gösterici İlkeler bu durumlarla başa çıkabilmek için hazırlanmıştır.

Bu İlkeler , lke içinde g ettirmenin her aşamasında, g ettirilen kişilerin korunmasına ilişkin hak ve güvenceleri tanımlamaktadır. İlkeler, keyfi g ettirmeye karşı koruma, g ettirme sırasında sağlanacak koruma ve yardımları belirli bir temele oturturma düzenlemeleri ve güvenlik içinde geri dönüş, yeniden yerleştirme ve yeniden entegrasyon güvencelerini düzenlemektedir. Bağlayıcı niteliği olmamakla beraber mülteci yasaları ile benzerlikleri olan bu İlkeler uluslararası insan hakları ve insani hukuk kapsamındaki haklara ilişkin düzenlemelere uygun olup, bu kuralları yansıtmaktadırlar.

Bu İlkeler, bana, 1992 yılında İnsan Hakları Komisyonu'nun verdiği ve Komisyon ve Genel Kurul'un müteakip kararlarıyla yenilediği görev esnasında geliştirilmiştir. Öncelikle benden ülke içinde g ettirilmenin neden ve sonuçlarını, ülke içinde g ettirilmiş kimselerin uluslararası hukuk açısından konumlarını, varolan kurumsal düzenlemeler ile bu kişilerin ihtiyaçlarının ne ölçüde karşılandığını, ve bu kişilere verilecek koruma ve yardımları geliştirme yollarını araştırmam istenmişti.

Buna uygun olarak, ülke içinde g ettirilmiş kişiler için gereken yasal ve kurumsal çerçeveyi geliştirmek, ve Hkmetler ve diğer üçüncü kişiler ile g ettirilen kişiler yararına diyaloglar kurmayı üstlenmek bana verilen görevin ana faaliyet alanını oluşturdu. Uluslararası hukuk uzmanları ile işbirliği yaparak, ülke içinde g ettirilmiş kişilerin, uluslararası hukuk kapsamında ne kadar korunduğunu inceledim ve "Hukuki Normların Derlemesi ve Analizi" başlıklı bir yayın (E/CN.4/1996/52/Add.2) hazırladım. Bu alışma, var olan yasaların ülke içinde g ettirilen kişilerin hukuki durumunu hatırı sayılır bir biçimde ihtiva ettiğinin tespiti ile birlikte, aynı yasaların bu kişileri koruması ve bu kişilere yardım konusunu ağdaş temeller üzerine oturtmaktan yoksun olduğuna ilişkin önemli eksiklikler olduğunu da tespit etmekte idi. Sonuç olarak Komisyon ve Genel Kurul benden ülke içinde g ettirilmiş kişiler için uygun bir normatif ereve hazırlamamı istedi. Bu talep, hem varolan normları tekrarlayan hem de açık olmayan alanları netleştirmeyi ve boşlukları gidermeyi amaçlayan Yol Gösterici İlkeler'in hazırlanmasına yol açtı.

Yol Gösterici İlkeler'i 1998 yılında Komisyon'a sundum. Komisyon, İlkeler'i, Genel Sekreter temsilcisi sıfatıyla benim, devletler ile görevleri ve faaliyetleri ülke içinde g ettirilmiş kişilerin gereksinimleriyle ilgili olan kuruluşlarla sürmekte olan diyaloglarım dahilinde kullanma niyetimi göz önüne alan bir karar aldı. Aynı zamanda, Kuruluşlararası Daimi Komite'nin söz konusu İlkelerin onaylanması ve ülke içinde g ettirilmiş kimselerle yapılacak olan çalışmalarda bu İlkelerin uygulanmasını sağlamak için

üyelerinin bu metni Yürütme Kurulları, kurul çalışanları ve özellikle alan çalışması içerisinde olan kişilerle paylaşımlarını teşvik etmesine ilişkin kararı da Komisyon tarafından dikkate alınmıştır.

Yol Gösterici İlkeler, devletlere, diğer yetkili makamlara, devletlerarası kuruluşlara ve sivil toplum kuruluşlarına ülke içinde göç ettirilmiş kişilerle yapacakları çalışmalarda değerli bir rehber olacaktır. Bu ilkelerin dağıtımının yaygınlaştırılması ve alan çalışmalarında pratiğe geçirilmesini umarım.

ÜLKE İÇİNDE ZORUNLU G ETTİRME KONUSUNDA YOL GÖSTERİCİ İLKELER

GİRİŞ-KAPSAM VE AMAÇ

- 1- Burada yer alan yol gösterici ilkeler, tüm dünyada, ülke sınırları içinde g ettirilen kimselerin öznel gereksinimlerini karşılamaktadır. Bu ilkeler, kişilerin zorla yerlerinden edilmekten korunması, yerlerinden edildikten sonra bu kişilere korunma ve destek sağlanması ile birlikte bu kişilerin geri dönüşü, yeniden yerleştirme ve entegrasyonu ile ilgili hakları ve korumaları tanımlar.
- 2- Burada yer alan ilkelerin amaçları açısından, ülke içinde g ettirilmiş kişiler, zorla ya da zorunda kalarak evlerinden veya sürekli yaşamakta oldukları yerlerden, özellikle silahlı çatışmaların etkilerinden, genel olarak şiddet içeren durumlardan, insan hakları ihlallerinden veya doğal ya da insan kaynaklı felaketlerden korunmak için, uluslararası kabul görmüş devlet sınırlarını geçmeksizin kaçan ya da bu yerleri terk eden kişi ya da bu tip kişilerden oluşan gruplar olarak tanımlanmaktadır.
- 3- Burada yer alan ilkeler, uluslararası insan hakları yasaları ve uluslararası insani yardım hukuku ile uyumlu olup bunları yansıtmaktadır. Bu ilkeler:
 - a) Genel Sekreter Temsilcisinin ge zorlanan kişilerle ilgili görevlerini yerine getirirken
 - b) lke içinde g ettirme konusu ile karşı karşıya kaldıklarında devletlere
 - c) lke içinde g ettirilmiş kişiler ile ilişki içinde olan tüm diğer yetkililere, grupve kişilere, ve
 - d) lke içinde g ettirilme konusuyla ilgili tüm devletlerarası ve hkmet dışı kuruluşlara yol gösterir.
- 4- Bu yol gösterici ilkelerin dağıtımı ve uygulanması mümkün oldukça yaygın bir biçimde yapılmalıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM – GENEL İLKELER

1. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş kişiler, buldukları ülkelerde iç hukuk ve uluslararası hukukun diğer kişilere tanıdığı hak ve özgürlüklerden bu kişilerle eşit biçimde faydalanmalıdırlar. Bu kişiler ülke içinde göç ettirilmiş olmalarından dolayı hak ve özgürlüklerini kullanmalarında ayrımcılığa maruz bırakılamazlar.
- 2- Bu ilkeler, uluslararası hukuk kapsamında, özellikle soykırım, insanlığa karşı işlenmiş suçlar ve savaş suçlarına ilişkin bireysel cezai sorumluluk saklı kalmak üzere uygulanır.

2. İlke

1. Bu ilkelere, bütün yetkili, grup ve kişiler tarafından söz konusu yetkili, grup ve kişilerin hukuki durumlarına bakılmaksızın uyulmalı ve tersine ayırım yapılmaksızın uygulanmalıdır. Bu ilkelere uyuluyor olunması söz konusu durumla ilgili herhangi bir yetkili, grup veya kişinin hukuki statüsünü etkilemez.
2. Bu ilkeler, uluslararası insan hakları, savaş durumlarında tanınan hakları ele alan düzenlemelere ilişkin belgeleri veya iç hukuka göre kişilere tanınmış olan hakları kısıtlayacak, değiştirecek veya zedeleyecek biçimde yorumlanamazlar. Bu ilkeler özellikle, başka ülkelere iltica etme isteme ve iltica etme hakkı saklı kalacak biçimde uygulanır.

3. İlke

1. Devlet yetkilileri, kendi yetki alanları dahilinde göç ettirilmiş kişilerin korunmasını sağlamak ve onlara insani yardımda bulunmak konusunda öncelikli olarak görev ve sorumluluk sahibidirler.
2. Ülke içinde göç ettirilmiş kişiler bu yetkililerden korunma ve insani yardım talep etme ve edinme hakkına sahiptirler. Bu kişiler böyle bir talepte buldukları için yargılanamaz ve cezalandırılmazlar.

4. İlke

1. Bu ilkeler, ırk, renk, cinsiyet, dil, din veya inanç, siyasi veya başka görüşler, ulusal, etnik veya toplumsal köken, hukuki veya sosyal statü, yaş, özürllülük, mülkiyet, doğum veya diğer hiç bir kıstas nedeniyle ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmalıdır.
2. Ülke içinde göç ettirmiş kişiler arasında bulunan çocuklar, özellikle yalnız başlarına olan küçükler, hamile, küçük çocuklu, veya aile reisi olan kadınlar, özürllüler ve yaşlılar gibi kimseler koşullarının gerektiği koruma, yardım ve özel gereksinimlerini karşılayan muamele hakkına sahip olmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM – ÜLKE İÇİNDE GÖÇ ETTİRİLMekten KORUNMAYA İLİŞKİN İLKELER

5. İlke

Tüm makamlar ve uluslararası gruplar, kişilerin göç ettirilmelerine neden olabilecek durumları önlemek ve bu durumların önüne geçmek amacıyla, insan hakları hukuku ve insani hukuk dahil olmak üzere uluslararası hukuk kapsamındaki bütün yükümlülüklerine, her koşul altında saygı göstermeli ve bu yükümlülüklere saygı gösterilmesini garanti altına almalıdır.

6. İlke

1- Her insan, evinden veya düzenli olarak yaşamakta olduğu yerden keyfi olarak göç ettirilmeye karşı korunma hakkına sahiptir.

2- Keyfi olarak göç ettirmenin yasaklanmasına:

- a) Irk ayrımcılığı siyaseti, etnik temizlik üzerine kurulmuş veya etkilenen nüfusun etnik, dinsel veya ırksal temellerini değiştirmeyi amaçlayan veya bunlara neden olan benzer eylemler,
- b) Sivillerin güvenliği tehdit altında olmadıkça veya askeri koşullar gerektirmedikçe silahlı çatışmalar,
- c) Kamu yararının zorlamasının veya öneminin meşru görülmediği geniş kapsamlı geliştirme projeleri,
- d) Etkilenenlerin güvenliği ve sağlığı bölgenin boşaltılmasını gerektirmedikçe felaketler halleri, ve
- e) Bu durumun bir toplu cezalandırma aracı olarak kullanılması dahildir.

3- Göç ettirme gereken koşullardan daha uzun süre uygulanmamalıdır.

7. İlke

1- Kişilerin göç ettirilmelerine ilişkin herhangi bir karar verilmeden önce, ilgili makamlar, göç ettirilmeyen tamamen önlenmesi için mümkün olan bütün alternatiflerin gözden geçirilmiş olmasını dikkate almalıdır. Hiçbir alternatifin bulunmadığı durumlarda göç ettirilmeyen ve bunun olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi için gereken bütün önlemler alınmalıdır.

2- Bu tür bir göç ettirmeyi üstlenen makamlar, göç ettirilen kişilere kalacak uygun bir yer sağlanmasını, bu tür göç ettirmelerin tatmin edici güvenlik, gıda, sağlık ve temizlik koşullarının sağlanması ile yapılmasını bunun aile fertlerini ayırmaksızın uygulanmasını mümkün olan en iyi şekilde gerçekleştirmekle yükümlüdürler.

3- Göç ettirmeyen silahlı çatışma ve felaket hallerinin acil safhaları dışındaki durumlarda ortaya çıkması halinde aşağıdaki güvencelere uygun şekilde davranılmalıdır:

- a) Hukuki olarak böyle bir işlemde bulunma yetkisiyle donatılmış bir devlet makamının muayyen bir kararı bulunmalı,
- b) Göç ettirilenlerin, göç ettirilme gerekçelerine ve göç ettirilme usullerine, ve gerekiyorsa verilecek tazminat ve yeniden yerleştirmelerine ilişkin tüm bilgilerin verilmesini güvence altına alacak uygun önlemler alınmalı;
- c) Göç ettirilenlerin bilgileri dahilinde ve özgürce verilmiş onayları sağlanmalı,
- d) İlgili makamlar, ilgili kişilerin yeniden yerleştirilmesinin planlanması ve bunun idaresinde, bu durumdan etkilenen kişilerin, özellikle kadınlar başta olmak üzere, katılımına çaba göstermeli,
- e) Gereken güvenlik önlemleri uygun ve yetkili yasal makamlarca yerine getirilmeli, ve
- f) İlgili kararların yetkili yasal merciler tarafından tekrar incelenmesi dahil olmak üzere, etkin hukuki çözüm hakkına saygı duyulmalıdır.

8. İlke

Göç ettirme, bu durumdan etkilenenlerin yaşam, onur, özgürlük ve güvenlik haklarını ihlal edecek biçimde uygulanmamalıdır.

9. İlke

Devletler, özellikle yerli halk, azınlıklar, köylüler, göçerler gibi topraklarına özel bağımlılıkları ve bağlılıkları olan grupların göç ettirilmekten korunmaları konusunda öncelikle sorumluluk sahibidirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – GÖÇ ETTİRME SIRASINDA UYGULANACAK KORUMA YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN İLKELER

10. İlke

1- Her insan doğumundan itibaren yasalarca korunan yaşama hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi olarak yaşama hakkından yoksun bırakılamaz. Ülke içinde göç ettirilen kimseler, özellikle

- a) Soykırım;
- b) Adam Öldürme;
- c) Yargısız ve keyfi infaz;
- d) Kaçırma ve yasal olmayan gözaltı da dahil, öldürme tehdidi içeren veya ölümle sonuçlanan zorla kaybolma durumlarına karşı korunurlar.

Yukarıda sözü edilen eylemleri yapmaya yönelik her türlü tehdit ve tahrikler yasaktır.

2- Çatışma hallerine katılmamış veya artık katılmayan ülke içinde göç ettirilen kimselere karşı saldırılar ve diğer şiddet eylemleri her koşul altında yasaktır. Ülke içinde göç ettirilen kişiler özellikle:

- a) sivillere yapılan saldırılara izin verilen alanların yaratılması da dahil, doğrudan veya hedef gösterilmeksizin yapılan saldırı ve şiddet eylemlerine,
- b) bir savaş yöntemi olarak aç bırakılmaya,
- c) askeri hedeflerin saldırılardan korunması amacıyla kalkan olarak, veya askeri operasyonlar sırasında kalkan olmak, yol açmak veya bunları durdurmak amacıyla kullanılmaya,
- d) kendi kamplarına veya yerleşim yerlerine yapılan saldırılara, ve
- e) Anti-personel mayın kullanılmasına

karşı korunurlar.

11. İlke

- 1- Her insanın onuruna, fiziki, akli ve ahlaki bütünlüğüne sahip çıkma hakkı vardır.
- 2- Ülke içinde göç ettirilmiş kimseler, özgürlükleri kısıtlanmış olsun veya olmasın özellikle:
 - a) ırza geçme, uzuv kesme, işkence, zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalandırmaya ve cinsiyet merkezli ezaya, zorunlu fahişeliğe veya her türlü ahlak dışı fena muameleye yol açan tecavüzlere
 - b) kölelik veya evlilik için satılma, cinsel sömürü veya çocuk emeği gibi köleliliğin herhangi bir çağdaş biçimine, ve
 - c) ülke içinde göç ettirilmiş insanların arasına terör uyandırmayı hedefleyen şiddet eylemlerinekarşı korunurlar.

Yukarıda sözü edilen eylemleri yapmaya yönelik her türlü tehdit ve tahrikler yasaktır.

12. İlke

- 1- Her insanın kişisel özgürlük ve emniyet içinde yaşama hakkı vardır. Hiç kimse keyfi tutuklama ve gözaltına alınmaya maruz bırakılamaz.
- 2- Bu hakları ülke içinde göç ettirilmiş kişiler açısından etkin hale getirebilmek için bu kişiler, kamplara konulamaz ve kapatılamazlar. Eğer çok özel koşullarda kamplara kapatılma ve konulmaları mutlaka gerekirse, bu durum koşulların gerektirdiğinden daha uzun sürmemelidir.
- 3- Ülke içinde göç ettirilmiş kişiler, göç ettirilmiş olmaları sonucunda maruz kalacakları ayrımcı biçimde tutuklanma ve göz altına alınmalara karşı korunurlar.
- 4- Ülke içinde göç ettirilmiş kişiler hiç bir şart altında rehin alınamazlar.

13. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş çocuklar hiçbir şart altında ne silah altına alınabilir ne çatışmalara katılmaları istenebilir ne de bu çatışmalara katılmalarına izin verilebilir.
- 2- Ülke içinde göç ettirilmiş kişiler, göç ettirilmiş olmaları sonucunda ordu ya da herhangi bir silahlı gruba alınmaları konusunda ayrımcı muamelelere maruz bırakılmaya karşı korunurlar. Özellikle, söz konusu silah altına almaları uymayı zorlayıcı ya da uymamayı cezalandırıcı her türlü acımasız, insanlık dışı ve aşağılayıcı uygulama her şart altında yasaktır.

14. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş her kişinin hareket etme ve yaşayacağı yeri seçme özgürlüğü vardır.
- 2- Ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin özellikle kampların ve diğer yerleşim yerlerinin içinde ve dışında özgürce hareket etme hakları vardır.

15. İlke

Ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin

- a) ülkenin herhangi bir yerinde emniyetli bir ortam aramaya,
- b) buldukları ülkeyi terk etmeye,
- c) başka bir ülkeden iltica hakkı istemeye,
- d) yaşamlarının, güvenliklerinin, özgürlüklerinin ve/veya sağlıklarının riske girebileceği herhangi bir yere geri dönmeye zorlamaya veya buraya yeniden yerleştirilmekten korunmaya karşı

hakları vardır.

16. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş bütün kişilerin, kaybolmuş akrabalarının nerede ve ne durumda olduğunu öğrenme hakları vardır.
- 2- İlgili makamlar, kayıp oldukları bildirilen ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin nerede ve ne durumda olduğunu belirlemek konusunda çaba göstermeli ve bu hedefle hareket eden uluslararası örgütlerle işbirliği içinde olmalıdır. Kayıp kişilerin yakınları soruşturmanın gelişimi ve alınan herhangi bir sonuç hakkında bilgilendirilmelidir.
- 3- İlgili makamlar, bozulma ve dağılmayı önlemek amacıyla ölenlerin cesetlerini toplamak ve tanımlamakla yükümlü olup, bunların yakınlarına iletilmesi veya saygın bir biçimde gömülmeleri için gerekenleri yapmalıdır.
- 4- Ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin mezarlıkları her şart altında korunmalı ve bunlara saygı duyulmalıdır. Ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin, ölen yakınlarının mezarlarını ziyaret etme hakları tanınmalıdır.

17. İlke

- 1- Her insanın, aile yaşamına saygı duyulmasını isteme hakkı vardır.
- 2- Bu hakkı ülke içine göç ettirilmiş kişiler açısından etkin hale getirebilmek için bu kişiler arasında bir arada kalmak isteyen aile bireyelerine bu olanak sağlanmalıdır.
- 3- Göç ettirme sonucu ayrılan ailelerin en kısa zamanda birleştirilmeleri sağlanmalıdır. Özellikle çocuklu aileler başta olmak üzere, bu tip ailelerin birleşmelerini hızlandırmak için gereken bütün adımlar atılmalıdır. Sorumlu makamlar aile fertleri tarafından yapılan soruşturmaları kolaylaştırmalı, ve ailelerin birleştirilmesi konusunda çaba gösteren insani yardım kuruluşları ile işbirliği içinde olmalı ve onları teşvik etmelidir.
- 4- Ülke içinde göç ettirilmiş ailelerin kamplara kapatılarak özgürlükleri kısıtlanmış olan fertlerinin bir arada kalma hakları tanınmalıdır.

18. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş bütün kişiler uygun yaşam standartlarına sahip olma hakkına sahiptir.
- 2- Koşullar her ne olursa olsun ve ayırım gözetmeksizin, ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin güvenli bir biçimde en azından
 - a) temel gıda ve içilebilir su
 - b) temel sığınak ve ev
 - c) uygun giysiler ve
 - d) temel tıbbi yardım ve sıhhi temizlik

imkanlarıyla beraber bu imkanlara ulaşmaları yetkili makamlarca sağlanmalıdır.

- 3- Bu temel ihtiyaçların planlanması ve dağıtılması süreçlerine kadınların etkin katılımının sağlanması için özel çaba gösterilmelidir.

19. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş kişiler arasındaki tüm yaralı, hasta ve özürlülere gereken bakım ve itina olabilecek en iyi şekilde, mümkün olan en alt düzeyde gecikme ile ve tıbbi gerekçeler dışında hiçbir ayırım gözetmeksizin yerine getirilmelidir. Ülke içinde göç ettirilmiş kişilere gerektiğinde psikolojik yardım ve sosyal hizmetler sağlanmalıdır.
- 2- Kadınların, kadın sağlığı uzman ve hizmetlerine ulaşabilmelerini sağlamak da dahil olmak üzere, kadın-doğum bakımı, cinsel ve diğer biçimlerde kötü muameleye maruz kalanlara danışmanlık gibi sağlık gereksinimlerine özel itina gösterilmelidir.

- 3- Ülke içinde göç ettirilmiş kişiler arasında, AIDS'de dahil olmak üzere salgın ve bulaşıcı hastalıklardan korunma konusuna da özel itina gösterilmelidir.

20. İlke

- 1- Nerede olursa olsun her insanın kanun karşısında hukukça korunan bir birey olarak tanınma hakkı vardır.
- 2- Bu hakkı ülke içinde göç ettirilmiş kişiler açısından etkin hale getirmek için ilgili makamlar, bu kişilerin yasal haklarını kullanmaları ve bu haklardan yararlanmaları için pasaport, kimlik tanıtım belgeleri, doğum ve evlilik belgeleri gibi gereken tüm belgeleri sağlamalıdır. Bu makamlar, özellikle göç ettirme sırasında kaybolan belgelerin yenilenmesi veya yeni belgeler verilmesini, kişinin bu ve diğer gerekli belgeleri alması için yaşadığı yere geri dönmesi gerekliliği gibi makul olmayan talepleri şart koşmaksızın yerine getirmelidir.
- 3- Kadın ve erkekler bu tür gerekli belgelerin sağlanması ve belgelerin kendi adlarına hazırlanması konusunda eşit haklara sahiptirler.

21. İlke

- 1- Hiç kimsenin mal ve mülkiyetine keyfi olarak el konulamaz.
- 2- Ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin üzerinde mülkiyet ve tasarruf yetkisi bulunan malları her şart altında ve özellikle aşağıdaki durumlara karşı koruma altına alınmalıdır:
 - a) Yağma,
 - b) Doğrudan veya hedef gözetmeksizin yapılan saldırı veya diğer şiddet eylemleri,
 - c) Askeri operasyonlar sırasında kalkan veya hedef olarak kullanılmak,
 - d) Misilleme eylemlerinin hedefi olmak, ve
 - e) Toplu cezalandırma amacı ile tahrip edilme veya alıkonmak.
- 3- Ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin geride kalan ve üzerinde mülkiyet ve tasarrufları bulunan malları yıkılmaya, yasal olmayan ve keyfi el koymalara, işgal veya kullanıma karşı korunma altına alınmalıdır.

22. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş kişiler, kamplarda yaşıyor olup olmadıklarına bakılmaksızın, göç ettirilmiş olmaları nedeni ile aşağıdaki haklarını kullanmaları durumunda ayrımcı muameleye tabi tutulamaz:
 - a) Düşünce, vicdan, din, inanç, görüş ve ifade özgürlüğü hakkı,
 - b) Özgürce iş imkanları arama ve ekonomik faaliyetlere katılma hakkı,
 - c) Özgür biçimde örgütlenme ve topluca yapılan faaliyetlere eşit biçimde katılma hakkı,
 - d) Oy verme, politik ve kamusal faaliyetlere katılma hakkı ile bu hakların kullanımı için gerekli yollara ulaşma hakkı ve
 - e) Anladıkları dilde iletişim kurma hakkı.

23. İlke

- 1- Her insanın eğitim hakkı vardır.
- 2- Bu hakkı ülke içinde göç ettirilmiş insanlar açısından etkin hale getirebilmek için ilgili makamlar, başta göç ettirilmiş çocuklar olmak üzere, bu kişilere ücretsiz ve zorunlu olmak üzere ilk öğretim eğitimini görmelerini sağlamalıdır. Eğitim, bu kimselerin kültürel kimliklerine, dillerine ve dinlerine saygılı bir biçimde yürütülmelidir.
- 3- Kadınların ve kız çocuklarının eğitim programlarına tam ve eşit katılımlarının sağlanması için özel gayret gösterilmelidir.
- 4- Ülke içinde göç ettirilmiş kimselere, özellikle gençlere ve kadınlara, kamplarda yaşıyor olsun ya da olmasınlar, imkanlar el verdiği anda eğitim ve yetiştirme imkanları sağlanmalıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM – İNSANİ YARDIMLARA İLİŞKİN İLKELER

24. İlke

- 1- Tüm insani yardımlar insanlık ilkelerine uygun, tarafsız ve ayrımcı olmayacak bir biçimde yerine getirilmelidir.
- 2- Ülke içinde göç ettirilmiş kimselere yapılacak olan insani yardımlar özellikle askeri veya siyasi gerekçeler nedeniyle saptırılmamalıdır.

25. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş kimselere insani yardım sağlama ödev ve sorumluluğu öncelikle ulusal makamlara aittir.
- 2- Uluslararası insani yardım kuruluşları ve benzeri kuruluşların ülke içinde göç ettirilmiş kimseleri desteklemek amacı ile hizmet verme hakları vardır. Bu doğrultuda yapılan bir teklif, dostane olmayan bir davranış veya bir devletin iç işlerine müdahale olarak değil bir iyi niyet girişimi olarak değerlendirilmelidir. Bu yönde verilecek onay, özellikle ilgili makamların gereken insani yardımı sağlayamaz veya sağlamayı istemedikleri durumlarda keyfi olarak geri çekilemez.
- 3- Bütün ilgili makamlar insani yardıma serbest geçiş izni vermeli, bu yardımı sağlayanların ülke içinde göç ettirilmiş kimselere hızla ve engellenmeksizin ulaşmalarını sağlamalıdır.

26. İlke

İnsani yardım sağlayan kişiler, bu kişilerin ulaşım faaliyetleri ve malzemelerinin saygın bir biçimde korunması sağlanmalıdır. Bu kimseler saldırı ve diğer şiddet eylemlerine maruz bırakılamazlar.

27. İlke

- 1- Yardım hizmetini sağlayan uluslararası insani yardım örgütleri ve diğer benzeri kuruluşlar, ülke içinde göç ettirilmiş kimselerin gereksinimlerinin ve insan haklarının gözetilmesi için gereken dikkati göstermelidir. Bu gibi örgüt ve kuruluşlar bu doğrultuda hareket ederken ilgili uluslararası standart ve kurallara uygun davranmalıdırlar.
- 2- Bir önceki fıkra, devletler tarafından hizmetleri önerilen veya talep edilen uluslararası kuruluşların bu amaca yönelik koruma yükümlülükleri saklı kalacak biçimde uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM- GERİ DÖNÜŞ, YENİDEN YERLEŞTİRME ve YENİDEN ENTEGRASYON KONULARINA İLİŞKİN İLKELER

28. İlke

- 1- Yetkili makamlar, ülke içinde göç ettirilmiş kimselerin kendi istekleri ile güvenlik ve saygınlık içerisinde evlerine veya sürekli yaşadıkları yerlere geri dönmeleri veya ülkenin bir başka yerine yerleşmeleri koşullarını oluşturma ve bunun gerektirdiği yolları sağlamak konusunda öncelikli görev ve sorumluluk sahibidir. Bu makamlar geri dönmüş ve yeniden yerleştirilmiş ülke içinde göç ettirilmiş kişilerin yeniden entegrasyonunu kolaylaştırma konusunda çaba göstermelidir.
- 2- Ülke içinde göç ettirilmiş kimselerin, geri dönüş, yeniden yerleşme ve yeniden entegrasyonlarının planlanması ve idare edilmesi konularına bütünüyle katılmalarının sağlanması için özel gayret gösterilmelidir.

29. İlke

- 1- Ülke içinde göç ettirilmiş kimseler arasında evlerine veya sürekli yaşadıkları yerlere dönenler veya ülkenin başka bir yerine yerleşenler göç ettirilmiş olmalarından dolayı ayrımcı muameleye maruz bırakılmazlar. Bu kişilerin kamu faaliyetlerine her düzeyde tam ve eşit olarak katılma ve kamu hizmetlerinden eşit olarak faydalanma hakları vardır.
- 2- Yetkili makamların, geri dönen veya yeniden yerleştirilen göç ettirilmiş kimselerin geride bırakmış oldukları veya göç ettirilmeleri sırasında ellerinden alınmış olan üzerinde mülkiyet veya tasarruf hakları bulunan mallarını geri alma konusunda mümkün olduğunca yardımcı olmak konusunda görev ve sorumlulukları vardır. Bu tip malların yeniden elde edilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, yetkili makamlar, bu kimselere uygun tazminat veya benzeri başka ödemelerin yapılmasını sağlanmalı veya bu yönde yardımcı olmalıdır.

30. İlke

Bütün ilgili makamlar, uluslararası insani yardım kuruluşlarının ve diğer benzeri örgütlerin kendi amaçları doğrultusunda derhal ve engellenmeksizin ülke içinde göç

ettirilmiş kimselerin geri dönüş, yeniden yerleştirme veya yeniden entegrasyonlarına yardım etmelerine izin vermeli ve kolaylıklar sağlamalıdır.